Становище

на дисертационен труд на тема:

„Интерактивна образователна мултимедия в обучението по устна реч на деца със слухов дефицит"

за присъждане на образователна и научна степен "доктор"

Автор: Благовесна Йовкова

Актуалност на разработваната проблематика

Последните десетилетия на интензивно навлизане на информационните и комуникационни технологии в разнообразен образователен контекст за реализирането на палитра от образователни цели подтикна изследователи и практици към търсене на пътища за решаване на проблеми в обучението, които със средствата на традиционните педагогически методи и подходи не могат да бъдат решени. Особено голям е научният интерес в световен мащаб към начините и подходите на използване на технологиите в подобряване на възможностите за учене на деца със специални образователни потребности. Именно към търсене на мястото и ролята на интерактивната мултимедия за повишаване на ефективността на ученето при развитието на устната реч при деца със слухов дефицит е ориентиран и настоящият дисертационен труд, което го прави актуален и необходим в развитието на научното поле, обособено от педагогика, сурдопедагогика, методика, технологии. Актуалността му се подчертава и от неговия интегрален характер – там, където различни научни области, парадигми и подходи се срещат в опит да повишат гносеологическия си потенциал при изследване на практиката с цел нейното по-обективно научно отразяване и моделиране на нейното бъдещо усъвършенстване.

В съдържателно отношение дисертационният труд логически се разгръща в увод, четири глави и заключение.

В **увода** Благовесна Йовкова обосновава актуалността и необходимостта от това изследване. Тя демонстрира дълбоко познаване на проблемите на формиране на речта при деца със слухов дефицит в качеството си на рехабилитатор с дългогодишна практика в специализирано училище за деца с увреден слух. Това изследване от самото начало се очертава като осъзната професионална и морална потребност за автора. Затова неговата теоретична и приложна обосновка звучат така убедително. В увода се прави прецизно дефиниране на цел, задачи и хипотеза на емпиричното изследване, което се явява надеждна предпоставка за успешното планиране и провеждане на изследването, обработката на данни и анализа и приложението на неговите резултати.

В **първа глава** авторката прави обхватен и задълбочен анализ на натрупания опит в използването на мултимедията в обучението на деца с увреден слух. Тази част на дисертационния труд има подчертано аналитико-синтетичен характер и макар че е направен обзор на множество литературни източници, собственото мнение и отношение на авторката не се губи нито за миг. Позоваванията на други автори

логично се вплитат в нейната логика на изложение, а не обратното – нейните мисли да следват логиката на отделните автори. Така читателят придобива увереност в добрата информираност, аналитико-синтетичните способности и осъзнатото авторство на Благовесна.

В **глава втора** дисертантката представя дизайна на своето емпирично изследване. Очевидно е, че основен стремеж тук е изследването на собствената професионална практика с цел нейното подобряване. Логично Благовесна се ориентира към качествено изследване с елементи на педагогически експеримент. „Изследването в действие" в съчетание с „изследване на индивидуален случай" генерират онези познавателни подходи и инструменти, които дават възможност на авторката да проникне в същността на изследвания феномен, да проследи във времето качествените промени в него, да анализира получените чрез метода на триангулация данни и на базата на това да моделира бъдещото му – оптимизирано състояние.

Изследователската методика е логично произтичаща от изследователските цели и задачи. Инструментариумът е напълно адекватен на избраните изследователски подходи. Той е достатъчно богат, за да осигури събирането на богата палитра от качествени и количествени данни, като надеждна основа за последвания в **глава трета** анализ.

Научата интерпретация на получените от изследването данни е направена по логиката и в светлината на формулираните в увода изследователски задачи. Авторката демонстрира познаване на подходите към анализ и представяне на качествени данни. За повишаване на познавателната стойност на анализа допринася прецизното интегриране и интерпретацията на качествени и количествени данни. Непредубеденото изследователско търсене се проявява при структуриране на доказателствата не само по посока на възможностите, но и на ограниченията на технологиите при формирането на устната реч у изследваните деца.

За цялостността и практико-приложния характер на дисертационния труд изключително допринася разработеният в **четвърта глава** „Модел на корекционно –педагогически дизайн на овладяване на лексика от деца със слухов дефицит". Именно разработването на модела, базиран на резултатите на изследването, прави изследването в действие да придобие завършеност. Връщането към практиката с идеята и решението за нейното усъвършенстване осигурява затваряне на цикъла – практика - теория – изследване – практика - теория и осмисля цялостния труд на дисертантката.

Приноси на дисертационния труд

А. Сред научните приноси на този дисертационен труд се очертават:

- изграждането на теоретичен модел за интегриране на технологиите в лицето на интерактивната образователна мултимедия в развитието на устна реч на деца със слухов дефицит.

- резултатите от емпиричото изследване, доказващи наличието на диференцирано влияние на разработените мултимедийни приложении и представената в тях

методика върху развитието на лексикалния фонд (пасивния и активния речник) на децата със слухов дефицит (тотална слухова загуба и практическа глухота). Тези резултати са крачка напред в теоретичното възсъздаване на феномена „обучение на деца със слухов дефицит".

Б. Научно-приложни приноси:

- Дизайнът на дисертационното изследване осигурява единението между теория и практика, доколкото аналитико-синтетичният подход цели и е основание за конструиране на модел за усъвършенстване на практиката, а прилагането на конструирания модел и изследването на неговото влияние дава основание за обогатяване на теорията за изследвания феномен. Така теория и практика в този дисертационен труд взаимно се допълват и обогатяват.

- Разработената методика и инструментариум на изследване могат да бъдат използвани като надеждни инструменти за по-нататъшни изследвания в тази така специфична област – обучението на деца със специални образователни потребности, където очевидно качествените подходи имат най-голям гносеологически потенциал.

В. Приложни приноси:

- Разработената методика на интегриране на технологиите в обучението по устна реч, както и самите мултимедийни приложения са ценен инструментариум за учителите и рехабилитаторите, които работят с този контингент деца. Те имат и голяма преносна стойност, доколкото в разработването им са залегнали общопедогагически и методически принципи и парадигми, които правят преноса им лесен и достъпен за професионалистите в тази област.

В качеството си на научен ръководител на Благовесна Йовкова станах свидетел на нейното израстване като информиран, целенасочен, непреднамерен, посветен и етичен изследовател. Нейният стемеж към използване на научните постижения за усъвършенстване на практиката й прави чест.

Заключение

Предлаганият дисертационен труд притежава редица достойнства на теоретично и приложно равнище, което го прави да удовлетворява всички изисквания за докторантско изследване. Авторката демонстрира дълбоки познания на изследваната област, отлични аналитико-синтетични и интерпретативни способности; познава и прилага широк спектър от изследователски подходи, методи и инструментариум; демонстрира умения за моделиране на практиката, базирано на научните постижения и насочено към нейното усъвършенстване. И всичко това - с подчертано авторско присъствие, доказано чрез пуликации у нас и в чужбина. Това ми дава основание да предложа на научното жури да присъди на Благовесна Йовкова образователната и научна степен „Доктор", което ще подкрепя по време на гласуването.

Член на журито:.....

(Румяна Пейчева-Форсайт)